

نگره

دور تازه تحركات سياسي و نظامي

از مقاومت رمضان تا انتفاضه رمضان

با ورود به ماه رمضان محور مقاومت در منطقه عملاً دست به یک پوست اندازی جدید زده است؛ پوست اندازی که از سطوح سیاسی تا حوزه میدانی و عملیاتی را شامل می شود، کما اینکه در همین باره دیروز سهشنبه هیأتی از حماس با سید حسن نصرا... دبیرکل حزب... لبنان دیدار و گفت و گو کرد. حزب... لبنان سهشنبه در بیانیه ای اعلام کرد که هیأتی بلند پایه از جنبش حماس به ریاست «خلیل الحیه»، معاون رئیس این جنبش با دبیرکل حزب... لبنان دیدار و گفت و گو کرد. بر اساس این بیانیه، در این دیدار درباره آخرین تحولات میدانی در غزه، کرانه باختری و جبهه های پشتیبانی در مناطق مختلف تبادل نظر شد. دو طرف همچنین درباره مذاکرات آتش بس در غزه و تحقق شروط مقاومت که در راستای خدمت به مسأله فلسطین و مردم این کشور است، رایزنی کردند. پیش از این دیدار هم معاون دبیرکل حزب... لبنان اعلام کرد مقاومت از آمادگی بالایی برخوردار است و دست از حمایت از نوار غزه نخواهد کشید. «نعیم قاسم» معاون دبیرکل حزب... لبنان شامگاه دوشنبه و در واکنش به ادعاهای مقامات ارتش رژیم صهیونیستی درباره حمله زمینی به لبنان گفت حزب... به دنبال برخورد با اظهارات اعم از اظهارات اغراق آمیز یا جدی مقامات صهیونیستی نیست. پیش از این فرمانده منطقه شمالی ارتش صهیونیستی مدعی شده بود این ارتش در حال تقویت آمادگی خود برای حمله احتمالی به لبنان بوده و به بازگرداندن ساکنان شهرک های شمالی فلسطین اشغالی بایبند است. نعیم قاسم تأکید کرد حزب... آماده پاسخگویی است و در صورت گسترش تجاوز، مقاومت از آمادگی بالایی برخوردار است و از حمایت از غزه کوتاهی نمی آید. وی تصریح کرد مقاومت همچنان به حمایت و دفاع ادامه می دهد، مصمم به باززداندگی و سردرگم کردن رژیم صهیونیستی است و ارباب روی مقاومت تأثیری نخواهد داشت و میدان نبرد تعیین کننده خواهد بود. در این میان، گردان های القسام شاخه نظامی حماس هم دیروز سهشنبه از پرتابگر جدیدی با نام شهیدان «حیری علقم و عدی التمیمی» رونمایی کرد. به گزارش الجزیره، پرتابگر جدید در ویدیویی به تاریخ هفت مارس رونمایی شد که یکی از مبارزان القسام در حال بارگیری آن با راکت بود. در این باره سرلشکر فایز الدوری کارشناس نظامی گفت که این پرتابگر جدید - که القسام پنج ماه پس از جنگ ارائه کرد - ممکن است یکی از دستاوردهای نبرد باشد و احتمالاً با مهندسی معکوس طراحی شده است.

دور جدید حملات محور مقاومت عراق و یمن

در کنار دیدار مقامات حماس و حزب... با مبادا سهشنبه نیز گروه مقاومت اسلامی عراق در ادامه حمایت از مردم غزه، فردگاه «بن گوریون» در تل آویو را مورد حمله پیهادی قرار داد. به گزارش ایسنا، در ادامه دومین مرحله عملیات پشتیبانی از فلسطین و اهالی غزه، مقاومت اسلامی عراق با مبادا سهشنبه اعلام کرد که طی یک حمله پیهادی موفق، فردگاه بن گوریون در تل آویو را هدف قرار داده است. مقاومت عراق روز پنجشنبه نیز پالایشگاه نفت رژیم صهیونیستی در شهر حیفا در فلسطین اشغالی را هدف حملات پیهادی قرار داده بود. این گروه اعلام کرده، تا زمان توقف جنگ غزه و آردسازی عراق از اشغال آمریکا به عملیات های خود ادامه خواهد داد. مقاومت عراق از زمان حمله رژیم صهیونیستی به غزه در هفتم اکتبر کنون بارها به مواضع رژیم صهیونیستی در آمریکا و در منطقه حمله کرده است. قبل از حملات به سرزمین های اشغالی و بعد از چند هفته وقفه، پایگاه نیروهای آمریکایی واقع در میدان گازی کونیکو هدف حملات پیهادی قرار گرفت. خبرگزاری اسپوتنیک گزارش کرد پایگاه آمریکاد در میدان گازی کونیکو واقع در حومه دیرالزور سوریه با ۲ پیهاد کور حمله قرار گرفت. هنوز هیچ گروهی مسئولیت این حمله را برعهده نگرفته است. سوم اسفند نیز پایگاه آمریکاد در میدان گازی کونیکو مورد هدف قرار گرفته بود. البته مقاومت اسلامی در عراق به منظور اخراج نیروهای آمریکایی از منطقه و در حمایت از مردم غزه و مقاومت فلسطین، پایگاه آمریکایی ها را در منطقه هدف قرار می دهد به موازات حملات گروه مقاومت اسلامی عراق به فردگاه «بن گوریون» در تل آویو، دیروز سهشنبه سخنگوی نیروهای مسلح یمن هم با صدور بیانیه ای اعلام کرد، ارتش یمن یک کشتی آمریکایی را در سرتپ «یحیی سریع» سخنگوی نیروهای مسلح یمن با مبادا سهشنبه در این بیانیه اعلام کرد: کشتی Pinocchio آمریکا با تعدادی موشک دریایی مناسب به طور دقیق در دریای سرخ هدف قرار گرفت. سرتپ سریع تأکید کرد: عملیات ارتش یمن تا زمان توقف جنگ غزه و لغو محاصره ای باریکه ادامه خواهد داشت. وی خاطرنشان کرد: عملیات نظامی ما در ماه رمضان در حمایت از مردم مظلوم فلسطین و برادران مجاهدان در غزه تشدید خواهد شد.

بازاراندگی در رمضان

از دو زاویه می توان به مجموعه تحولات و رویدادهای سیاسی و میدانی چند روز اخیر ورود کرد؛ نخست همزمانی این مسائل با آغاز ماه مبارک رمضان و دوم تقسیم وظایف بین گروه های محور مقاومت در جهت تشدید فشار بر رژیم صهیونیستی برای کاهش تجاوزات، جنایات و کشتار در نوار غزه؛ از منظر اول به نظر می رسد که گروه های محور مقاومت، آغاز ماه مبارک رمضان را به عنوان شروع دور جدید یا به نوعی آغاز فاز جدیدی از عملیات ضد صهیونیستی قلمداد کرده اند. از این روی می توان به آن «مقاومت رمضان» اطلاق کرد که نشان می دهد رژیم صهیونیستی روزها و هفته های چندانی خوبی را پیش رو ندارد و هرچه از روزهای ماه رمضان بگذرد احتمال تقابل و درگیری میان محور مقاومت مقاومت و منطقه و رژیم صهیونیستی افزایش پیدا خواهد کرد. در کنار «مقاومت رمضان»، تحلیگران از «انتفاضه رمضان» هم گفته اند. چرا که هر سال در ماه رمضان، کنترل اشغالگران اسرائیلی بر بیت المقدس با سختی و دشواری زیادی همراه است. نباید نادیده گرفت که صدها هزار نمازگزار مسلمان در نماز جماعت مسجدالاقصی و اماکن مقدس پیرامونی در ماه رمضان مشارکت می کنند. صهیونیست ها و فلسطینی ها خود را برای هفته ای پر تنش و خشونت آمیز آماده می کنند.

امان... قرائی مقدم در گفت و گو با «آرمان ملی»:

نسل جدید در حال شکستن تخم مرغ هاست

ممکن است رادیکالیسم سیاسی

نهادهای اجتماعی و مدنی را رادیکال کند

اعتماد عمومی در جامعه ایران کم رنگ شده است

آرمان ملی - احسان انصاری: نتایج انتخابات مجلس نشان می دهد مجلس آینده تندتر از مجلس گذشته خواهد بود و چهره هایی که عمدتاً از جبهه پایداری در مجلس حضور خواهند داشت ممکن است فضای سیاسی ایران را تندتر از گذشته کنند. در اغلب مقاطع تاریخی در ایران ظهور رادیکالیسم یک قدم به جلو و دو قدم به عقب بوده است. این به معنای این است که ظهور رادیکالیسم ابتدا به مذاق جامعه شیرین بوده اما پس از مدتی ماهیت تلخ خود را نشان داده و جامعه را با چالش های متعددی مواجه کرده است. به باور برخی از جامعه شناسان سیاسی جامعه امروز ایران به دلیل ناکارآمدی بخش هایی از قدرت و همچنین کاهش سرمایه اجتماعی در وضعیتی قرار گرفته که می توان شرایطی را در نظر گرفت که تندروی سیاسی در نهایت به تندروی اجتماعی در بدنه جامعه تبدیل شود. به همین دلیل برای تحلیل و بررسی این موضوع «آرمان ملی» با دکتر امان... قرائی مقدم، جامعه شناس گفت و گو کرده است. قرائی مقدم معتقد است: «جامعه ایران پتانسیل رادیکال شدن را دارد. به همین دلیل هر زمان که از یک حکومت متمرکز به سوی دموکراسی حرکت کند به دلیل آشکار شدن تعارض ها و تضادهای درونی وارد مرحله رادیکالیسم خواهد شد. به تعبیر اتونئی گیدنز نسل جدید در حال شکستن تخم مرغ هاست. نسل جدید به این نتیجه رسیده که احترام گذاشتن به هیچ اندیشه ای واجب نیست و می توان از آن عبور کرد. به همین دلیل در چنین شرایطی امکان از بین بردن دستاوردهای مدنی وجود نخواهد داشت. امروز مردم ایران سنجش گر شده اند. این به معنای این است که مردم با مشاهده عملکرد افراد و جریان های سیاسی و ارزیابی آن به تصمیم گیری می رسند.» در ادامه ما حاصل این گفت و گورا می خوانید.

افزایش حضور چهره های تندرو در مجلس آینده چه پیامدهایی برای کشور خواهد داشت؟
جامعه ایران به دلیل برخی سوءمدیریت ها و فاصله افتادن بین حرف و عمل برخی مسئولان با بی اعتمادی مواجه شده است. در گذشته سه سرمایه طبیعی، تکنولوژیکی و انسانی مورد توجه جامعه شناسان سیاسی قرار داشت و تا اوایل قرن بیستم به عنوان مهم ترین نوع سرمایه گذاری ما محسوب می شد. در جامعه شناسی دوتنوع اعتماد عمودی و افقی وجود دارد. اعتماد عمودی بین ساختارهای تصمیم گیر با مردم و بالعکس است و اعتماد افقی اعتمادی است که بین اقشار مختلف مردم با یکدیگر وجود دارد. این در حالی است که در شرایط کنونی اعتماد عمودی در جامعه ایران خدشه دار شده است. امروز اعتماد بین مردم و مسئولان نسبت به گذشته کاهش پیدا کرده است. سرمایه اجتماعی و از همه مهمتر اعتماد اجتماعی، پدیده ای است، مربوط به همه افراد که هم از کنش های متقابل فردی پایه و مایه می گیرد و ریشه تاریخی طولانی دارد. این سرمایه در طول زمان به وجود آمده، صیقل خورده و تغییر یافته و هم از پایین به بالا و برعکس در حرکت است. نکته دیگر اینکه سرمایه اجتماعی برخلاف سرمایه طبیعی و تکنولوژیکی که هرچه بیشتر مصرف شود فرسوده و کهنه می گردند از بین نمی رود و به مرور زمان باورزتر، موثرتر و ماندگارتر می شود و در بازدهی و چسبندگی دیگر سرمایه ها تأثیر بیشتری می گذارد و «خود زایی» و «خود مولدی» آن افزایش می یابد. از سوی دیگر بین اعتماد عمودی و مردم سالاری واقعی رابطه متقابل وجود دارد. ضعف اعتماد اجتماعی و عدم آگاهی و خود آگاهی مردم موجب فقدان مردم سالاری واقعی یا دموکراسی می شود. در طول این سال ها شعارهای زیادی درباره مشکلات مردم مطرح شد اما هیچ گاه شکل عملیاتی به خود نگرفت.

چرا عملیاتی نشد؟

گرانی و تورم به همراه تضادهای درون گروهی و تضاد های سیاسی جزئی از واقعیت های امروز جامعه ایران است. از سوی دیگر پرزنده های فساد اقتصادی مزید بر علت شده تا افکار عمومی امیدوارانه به چشم انداز آینده کشور نگاه نکنند. برخی از اقشار مردم احساس می کنند چیزی برای از دست دادن ندارند و به همین دلیل نیز احساس بی تفاوتی می کنند. از منظر جامعه شناسی این مسأله دارای اهمیت و قابل بررسی است. انتخابات امسال با انتخابات چهار سال گذشته قابل مقایسه نیست. همان طور که انتخابات چهار سال قبل با هشت سال قبل متفاوت بود. در طول این سال ها خود آگاهی طبقاتی در جامعه ایران افزایش پیدا کرده است. این تعبیری است که کارل مارکس در مورد افزایش آگاهی طبقات جامعه به کار می برد. امروز میزان آگاهی کارگران و طبقات زحمتکش جامعه افزایش پیدا کرده و دیگر مانند گذشته نیست. امروز

به چه میزان احتمال این خطر وجود دارد که از درون بی اعتمادی و بی تفاوتی اجتماعی رادیکالیسم در زمینه های سیاسی و اجتماعی بروز کند؟

این خطر بسیار جدی است. در گذشته گروه های رادیکال در ایران به قدرت رسیده اند و ما تجربه تلخی در زمینه رادیکالیسم داریم. این رادیکالیسم نیز در بین هر دو جریان سیاسی اعم از اصولگرا و اصلاح طلب وجود داشته است. در برخی مقاطع اصلاح طلبان دچار تند روی هایی شدند و از سوی دیگر در برخی مقاطع نیز اصولگرایان با چنین وضعیتی مواجه بودند که مهم ترین آن دوران ریاست جمهوری احمدی نژاد بود. کورت لوین در دهه چهل میلادی می گوید سه گروه آزمایش انجام داد. وی سه گروه از دانش آموزان را جدا کرد و هر کدام را تحت یک نوع مدیریت قرار داد. گروه نخست با مدیریت دموکراتیک، گروه دوم به صورت انارشستی و گروه سوم با مدیریت دیکتاتوری اداره می شدند. پس از مدتی لوین مشاهده کرد که میزان خشونت بین گروهی که به صورت دیکتاتوری اداره شده ۴۰ برابر گروه های دیگر بوده است. از سوی دیگر گروهی که به صورت دموکراتیک اداره می شد انتقادات را می پذیرفت و تلاش می کرد نقاط ضعف را جبران کند. این در حالی است که گروهی که به صورت دیکتاتوری اداره می شد انتقادات را به گردن دیگران می انداخت. این وضعیت در جوامع مختلف نیز وجود داشته است. در حکومت های دموکراتیک میزان خشونت کاهش پیدا کرده و مردم از صداقت بیشتری برخوردار هستند. جامعه ایران پتانسیل رادیکال شدن را دارد. به همین دلیل هر زمان که از یک حکومت متمرکز به سوی دموکراسی حرکت کند به دلیل آشکار شدن تعارض ها و تضادهای درونی وارد مرحله رادیکالیسم خواهد شد.

در چنین شرایطی فضای سیاسی و اجتماعی ایران چه وضعیتی را تجربه خواهد کرد؟

سرمایه اجتماعی و از همه مهمتر اعتماد اجتماعی، پدیده ای است، مربوط به همه افراد که هم از کنش های متقابل فردی پایه و مایه می گیرد و ریشه تاریخی طولانی دارد. این سرمایه در طول زمان به وجود آمده، صیقل خورده و تغییر یافته و هم از پایین به بالا و برعکس در حرکت است. نکته دیگر اینکه سرمایه اجتماعی برخلاف طبیعی و تکنولوژیکی که هرچه بیشتر مصرف شود فرسوده و کهنه می گردند از بین نمی رود و به مرور زمان باورزتر، موثر تر و ماندگارتر می شود و در بازدهی و چسبندگی دیگر سرمایه ها تأثیر بیشتری می گذارد و «خود زایی» و «خود مولدی» آن افزایش می یابد

پنجشنبه

۱۴۰۲ • ۱۲ • ۲۴

۳۱ رمضان ۱۴۴۵ / ۱۴ مارس ۲۰۲۴

armanmeli.ir

سال پنجم

شماره ۱۷۹۲

یادداشت

بهبان عادی سازی روابط عربستان و اسرائیل!

اسلام ذوالقدریور

کارشناس مسائل بین الملل

سیاستگذاری خارجی که در عصر آشوبناک کنونی همچنان بر اصول پیشین مانند: اصل منافع همیشگی، اصل استقلال و برتری، اصل کنش متقابل و... استوار است، هرگز قادر به کنار نهادن اصل آرمان گرایی احساسی از فرایند سیاست خارجی و روابط بین الملل نیست. آرمان گرایی در سیاستگذاری خارجی که عامل تحریک و تشویق شهروندان یک دولت به حمایت از یک پدیده یا فرایند خاص از سیاست خارجی است، مانند ابزاری برای پیشبرد سیاست ها، کسب مشروعیت و مقبولیت بازیگر در نظام جهانی نیز عمل کرده و پرستیژ بین المللی آن دولت را نمایش می دهد. آرمان گرایی و احساس گرایی در سیاستگذاری خارجی همواره دارای پیامدهای نامطلوب و بلکه خسارت بار بوده است، اما سیاستگذاران برای تضمین بقای حکمرانی خویش، به این سیاست متوسل می شوند. روندی که اغلب به تحقق آرمان نیز خاتمه نمی یابد و تنها بهانه ای است در اختیار سیاستگذاران ارشد و حاکمان برای توجیه برخی روند ها و رویدادهای حکمرانی خود. یکی از بارزترین نمونه های آرمان گرایی سیاست خارجی طی چند دهه اخیر رمی توان آرمان آزادی فلسطین و قدس در جهان اسلام و دنیای عرب برشمرد که هرگز تحقق نیافته و تنها یک ابزار برای تضمین حکمرانی حکام مستبد و دولت های شکننده عربی و... بوده است. آرمان آزادی فلسطین و قدس که ابزار سیاستگذاری عمومی این دولت های شکننده بوده، به خصوص در سیاست خارجی و مناسبات بین المللی نمود بیشتری داشته است. مشروعیت و مقبولیت بسیاری دولت های عربی در دهه های اخیر بر آرمان آزادی فلسطین بنیان شده بود که به مرور زمان از اهمیت و حساسیت این آرمان در سیاستگذاری خارجی جهان عرب کاسته شده و به مسأله غیر مهم در سیاست خارجی دولت های عربی تبدیل شده است. کم رنگ شدن آرمان آزادی فلسطین، بی توجهی و سکوت دولت های عربی در مقابل کشتار بی رحمانه شهروندان فلسطینی از سوی اسرائیل که مؤلفه ای از همزیایی و حمایت دولت های عربی از اسرائیل است را می توان چنین تفسیر کرد: نخست، آزادی فلسطین، آرمان جهان غیر عربی: تحولات ۵ ماه اخیر در جنگ غزه ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ نشان می دهد که از فردای عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ حماس در اسرائیل تاکنون، دولت های عربی و دنیای عرب از واکنش مناسب و کارآمد مقابل اسرائیل ناتوان بوده است و اراده ای برای کنش علیه کشتار بی گناهان غزه ندارد! آزادی فلسطین و قدس که طی چند دهه گذشته دستورکار و هدف والای سیاستگذاری خارجی دولت های عربی قلمداد می شد، طی چند سال اخیر از دستورکار خارج شده و برای خود را به سیاست عادی سازی روابط با اسرائیل داده است. روندی که از سوی بردن دستاوردهای مدنی وجود نخواهد داشت. امروز مردم ایران سنجش گر شده اند. این به معنای این است که مردم با مشاهده عملکرد افراد و جریان های سیاسی و ارزیابی آن به تصمیم گیری می رسند. جامعه ایران از مرحله شناخت حسی گذر کرده و به شناخت ادراکی رسیده است. در جامعه شناسی دوتوشناخت وجود دارد: شناخت حسی و شناخت ادراکی. در شرایط کنونی جامعه ایران در مسیر شناخت ادراکی گام برمی دارد. به تعبیر دیوید ایزرن در محله خودمختاری قرار گرفته است. جامعه ایران به این نتیجه رسیده که وجود دارد و باید تصمیم بگیرد. مردم جامعه ایران امروز با این سوالات مواجه هستند که چرا پایداری بدهند؟ آیا آنها چه نتیجه ای در زندگی و سرنوشت آنها خواهد گذاشت؟ مردم به دنبال مشارکت واقعی در تصمیم گیری ها جامعه هستند. در گذشته این مشارکت واقعی نبوده و برخی جریان های سیاسی با نگاه ابزاری آن هم تنها در زمان انتخابات به مردم نگاه کرده اند. این در حالی است که در شرایط کنونی با بالا رفتن آگاهی بین اقشار مختلف مردم این وضعیت متفاوت شده و مردم به دنبال مشارکت واقعی در صحنه تصمیم گیری جامعه هستند.

مردم به دنبال مشارکت واقعی در

تصمیم گیری ها جامعه هستند. در

گذشته این مشارکت واقعی نبوده و

برخی جریان های سیاسی با نگاه ابزاری

آن هم تنها در زمان انتخابات به مردم نگاه

کرده اند. این در حالی است که در شرایط

کنونی با بالا رفتن آگاهی در بین اقشار

مختلف مردم این وضعیت متفاوت

شده و مردم به دنبال مشارکت واقعی

در صحنه تصمیم گیری جامعه هستند

مردم در چنین شرایطی چه واکنشی نسبت به رادیکالیسم خواهند داشت؟
تکنه ای که بر اساس آگاهی تاریخی از بین رفته و مردم دیگر حاضر نیستند بدون نتیجه مطلوب در زمین جریان های سیاسی بازی کنند. به تعبیر فوکویاما اعتماد عمودی در ایران کم رنگ شده است. در جامعه شناسی دوتنوع اعتماد عمودی و افقی وجود دارد. اعتماد عمودی بین ساختارهای تصمیم گیر با مردم و بالعکس است و اعتماد افقی اعتمادی است که بین اقشار مختلف مردم با یکدیگر وجود دارد. این در حالی است که در شرایط کنونی اعتماد عمودی در جامعه ایران خدشه دار شده است. امروز اعتماد بین مردم و مسئولان نسبت به گذشته کاهش پیدا کرده است. از یک طرف مسئولان با گزینش افراد به نوعی بی اعتمادی خود را نشان می دهند و از سوی دیگر نیز مردم به شکل های مختلف بی اعتمادی خود را به مسئولان نشان می دهند. هنگامی که اعتماد عمومی در یک جامعه کاهش پیدا می کند سرمایه های اجتماعی نیز به مرور زمان از بین می رود. هنگامی که سرمایه های اجتماعی نیز از بین رفت دلیلی و انگیزه ای برای حضور مردم در میدان سیاسی وجود ندارد. ماکس وبر معتقد است جوامع مختلف به سه نوع مشروعیت عقلایی، مشروعیت سنتی و مشروعیت کارزماتیک تقسیم بندی می شوند. وی معتقد است در جوامع سنتی و کارزماتیک انتقاد وجود ندارد و هرچه بزرگان می گویند باید اجرا شود. در چنین جامعه ای مفاهیمی مانند «به چه دلیل» و «چرا» وجود ندارد. در جوامعی که توسط افرادی مانند هیتلر و موسولینی اداره می شدند چیزی به نام انتقاد وجود نداشت و کسی جرأت انتقاد نداشت. جامعه ایران نیز در گذشته پادشاهان و خودکامگان زیادی به خود دیده است. در چنین فرهنگ سیاسی هیچ گاه انتقاد محلی از اعراب نداشته و همواره بر اساس آنچه شاه می گفته عمل می شده است. به عنوان مثال در ادبیات سیاسی دوران قاجار مردم به مثابه رعیت قلمداد می شدند که حق انتقاد از پادشاه و تصمیمات وی را نداشتند.

مردم در چنین شرایطی چه واکنشی نسبت به رادیکالیسم خواهند داشت؟

تکنه ای که بر اساس آگاهی تاریخی از بین رفته و مردم دیگر حاضر نیستند بدون نتیجه مطلوب در زمین جریان های سیاسی بازی کنند. به تعبیر فوکویاما اعتماد عمودی در ایران کم رنگ شده است. در جامعه شناسی دوتنوع اعتماد عمودی و افقی وجود دارد. اعتماد عمودی بین ساختارهای تصمیم گیر با مردم و بالعکس است و اعتماد افقی اعتمادی است که بین اقشار مختلف مردم با یکدیگر وجود دارد. این در حالی است که در شرایط کنونی اعتماد عمودی در جامعه ایران خدشه دار شده است. امروز اعتماد بین مردم و مسئولان نسبت به گذشته کاهش پیدا کرده است. از یک طرف مسئولان با گزینش افراد به نوعی بی اعتمادی خود را نشان می دهند و از سوی دیگر نیز مردم به شکل های مختلف بی اعتمادی خود را به مسئولان نشان می دهند. هنگامی که اعتماد عمومی در یک جامعه کاهش پیدا می کند سرمایه های اجتماعی نیز به مرور زمان از بین می رود. هنگامی که سرمایه های اجتماعی نیز از بین رفت دلیلی و انگیزه ای برای حضور مردم در میدان سیاسی وجود ندارد. ماکس وبر معتقد است جوامع مختلف به سه نوع مشروعیت عقلایی، مشروعیت سنتی و مشروعیت کارزماتیک تقسیم بندی می شوند. وی معتقد است در جوامع سنتی و کارزماتیک انتقاد وجود ندارد و هرچه بزرگان می گویند باید اجرا شود. در چنین جامعه ای مفاهیمی مانند «به چه دلیل» و «چرا» وجود ندارد. در جوامعی که توسط افرادی مانند هیتلر و موسولینی اداره می شدند چیزی به نام انتقاد وجود نداشت و کسی جرأت انتقاد نداشت. جامعه ایران نیز در گذشته پادشاهان و خودکامگان زیادی به خود دیده است. در چنین فرهنگ سیاسی هیچ گاه انتقاد محلی از اعراب نداشته و همواره بر اساس آنچه شاه می گفته عمل می شده است. به عنوان مثال در ادبیات سیاسی دوران قاجار مردم به مثابه رعیت قلمداد می شدند که حق انتقاد از پادشاه و تصمیمات وی را نداشتند.